

**UCHWAŁA NR
RADY MIASTA CHEŁM**

z dnia 2025 r.

**w sprawie przyjęcia Programu Promocji i Ochrony Zdrowia Psychicznego w Mieście Chełm na
lata 2026-2030**

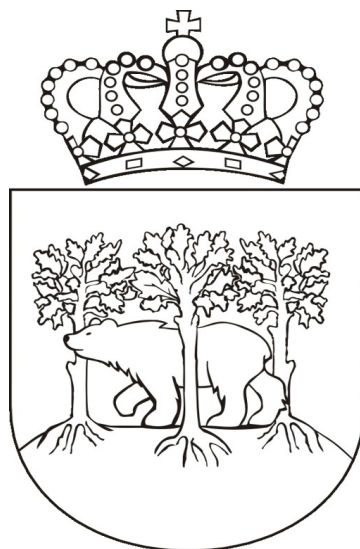
Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 5 oraz art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2025 r. poz.1153) oraz art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. z 2024 r. poz. 917) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się "Program Promocji i Ochrony Zdrowia Psychicznego w Mieście Chełm na lata 2026-2030" stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Chełm.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik do uchwały nr
Rady Miasta Chełm
z dnia 2025 r.

**PROGRAM
PROMOCJI I OCHRONY ZDROWIA PSYCHICZNEGO
W MIEŚCIE CHEŁM
NA LATA 2026 – 2030**

Chełm 2025 r.

SPIS TREŚCI

I.	WSTĘP	3
II.	ZDROWIE PSYCHICZNE – SYTUACJA EPIDEMIOLOGICZNA NA TERENIE MIASTA CHEŁM	6
1.	Urodzenia	7
2.	Zgony	8
3.	Leczenie szpitalne zaburzeń psychicznych	10
4.	Leczenie ambulatoryjne	16
5.	Pomoc społeczna	17
6.	Aktywizacja zawodowa	21
7.	Pomoc psychologiczno – pedagogiczna dla uczniów	24
II.	INSTYTUCJE I ORGANIZACJE DZIAŁAJĄCE W OBSZARZE ZDROWIA PSYCHICZNEGO NA TERENIE MIASTA CHEŁM	28
IV.	WNIOSKI	30
V.	WDRAŻANIE PROGRAMU	32
1.	Cele i zadania	32
2.	Adresaci programu	35
3.	Finansowanie programu	36
VI	WYKAZ TABEL I WYKRESÓW	37

I. WSTĘP

Przyjęta w 1948 roku konstytucja Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) określa **zdrowie psychiczne** jako pełny dobrostan fizyczny, psychiczny i społeczny człowieka. Ze względu na wieloznaczność i ogólnikowość terminu, pojęcie zdrowia psychicznego jest w różny sposób kategoryzowane i uściślane, choć przeważa pogląd, iż nie istnieje jedna i bezwzględnie uniwersalna definicja zdrowia psychicznego, nie ma jednej, „oficjalnej” definicji. Według WHO różnice kulturowe, subiektywne odczucia oraz rywalizujące ze sobą profesjonalne teorie wpływają na to, jak termin ten jest rozumiany. Jedynym aspektem, z którym zgadza się większość ekspertów jest to, że zdrowie psychiczne i zaburzenie psychiczne nie są do siebie przeciwstawne, czyli brak rozpoznanej choroby psychicznej nie musi oznaczać zdrowia psychicznego.¹

Zgodnie z ustawą o ochronie zdrowia psychicznego **osoba z zaburzeniami psychicznymi** to osoba chora psychicznie (wykazująca zaburzenia psychotyczne), osoba upośledzona umysłowo oraz osoba wykazująca inne zakłócenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej zaliczane są do zaburzeń psychicznych, a osoba ta wymaga świadczeń zdrowotnych lub innych form pomocy i opieki, niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym.

Zadania jednostek samorządu terytorialnego w zakresie ochrony zdrowia określone są zarówno w przepisach ustrojowych, jak i w przepisach prawa materialnego.

Zgodnie z art. 7 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym zadania własne gminy obejmują m.in. sprawy **ochrony zdrowia**. Zgodnie z art. 4 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 o samorządzie powiatowym, powiat wykonuje określone ustawami zadania publiczne o charakterze ponadgminnym **w zakresie promocji i ochrony zdrowia**.

Przepisy ustrojowe znajdują rozszerzenie w przepisach prawa materialnego m.in. w ustawie z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. Zgodnie z art. 8 powołanej ustawy do zadań własnych realizowanych przez powiat należy w szczególności:

- 1) opracowywanie i realizacja oraz ocena efektów programów polityki *zdrowotnej* wynikających z rozpoznanych potrzeb *zdrowotnych* i stanu zdrowia mieszkańców powiatu - po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami;
- 2) inicjowanie, wspomaganie i monitorowanie działań lokalnej wspólnoty samorządowej w zakresie promocji zdrowia i edukacji *zdrowotnej* prowadzonych na terenie powiatu;

¹ Opis zdrowia psychicznego według WHO

- 3) pobudzanie działań na rzecz indywidualnej i zbiorowej odpowiedzialności za zdrowie i na rzecz ochrony zdrowia;
- 4) podejmowanie innych działań wynikających z rozpoznanych potrzeb zdrowotnych.

Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994r. o ochronie zdrowia psychicznego również nakłada na jednostki samorządu terytorialnego obowiązek wykonywania niektórych zadań z tego obszaru. Ochronę zdrowia psychicznego w świetle ustawy zapewniają organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane. Ponadto w działaniach z zakresu ochrony zdrowia psychicznego mogą uczestniczyć stowarzyszenia i inne organizacje społeczne, fundacje, samorządy zawodowe oraz grupy samopomocy pacjentów i ich rodzin, a także osoby fizyczne i prawne. Ochrona zdrowia psychicznego obejmuje realizację zadań dotyczących w szczególności:

- 1) promocji zdrowia psychicznego i zapobiegania zaburzeniom psychicznym;
- 2) zapewnienia osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym;
- 3) kształtowania wobec osób z zaburzeniami psychicznymi właściwych postaw społecznych, a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości, a także przeciwdziałania ich dyskryminacji.

Zadania, o których mowa w pkt 1, są realizowane w ramach Narodowego Programu Zdrowia, o którym mowa w [art. 9 ust. 1](#) ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym, a zadania, o których mowa w pkt 2 i 3, poprzez działania określone w Narodowym Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego.

Cele główne Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030, to:

- 1) zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi, w tym osobom uzależnionym oraz doświadczającym kryzysu psychicznego, wszechstronnej i kompleksowej opieki i wsparcia adekwatnych do ich potrzeb;
- 2) prowadzenie działań na rzecz zapobiegania stygmatyzacji i dyskryminacji osób z zaburzeniami psychicznymi.

Realizacja Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na terenie miasta Chełm odbywała się na podstawie Programu Promocji i Ochrony Zdrowia Psychicznego w Mieście Chełm na lata 2021-25, którego założenia opierały się na

realizacji n.w. celów:

- I. Promocja Zdrowia Psychicznego i zapobieganie zaburzeniom psychicznym.**
- II. Zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym.**

Wszystkie działania podejmowane w związku z realizacją Programu opisywane są w corocznie sporządzanej informacji z jego realizacji za rok poprzedni, która jest przedkładana Przewodniczącemu oraz Radnym Rady Miasta Chełm i jest przedmiotem obrad Komisji oraz sesji Rady Miasta.

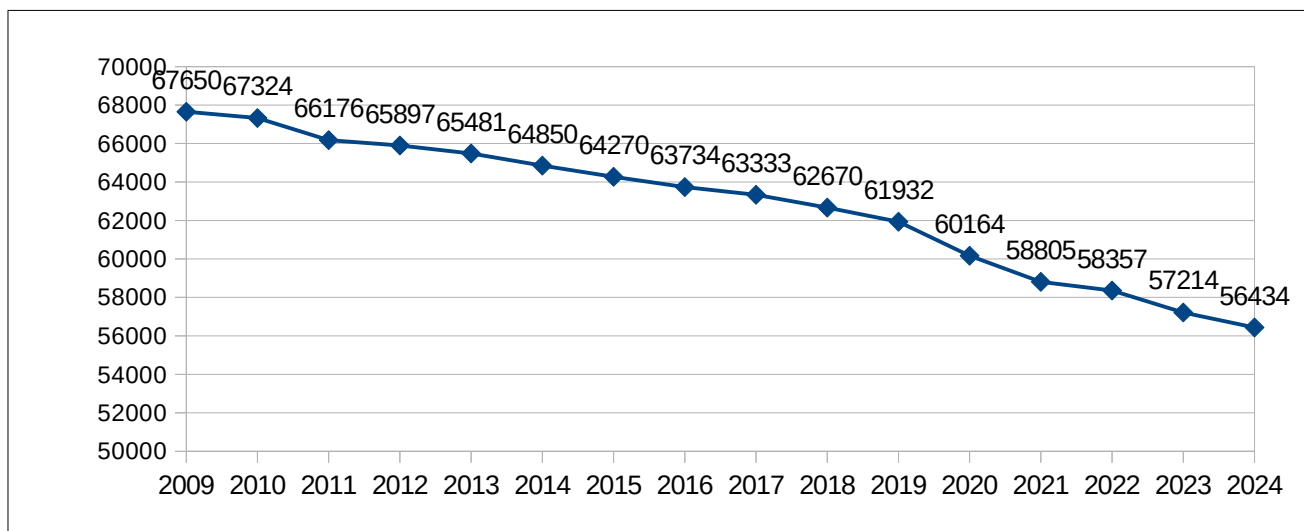
II. ZDROWIE PSYCHICZNE – SYTUACJA EPIDEMIOLOGICZNA NA TERENIE MIASTA CHEŁM

Diagnoza zdrowia psychicznego mieszkańców miasta Chełm została stworzona na podstawie danych z:

- 1) Banku Danych Lokalnych oraz Baza Demografia Głównego Urzędu Statystycznego,
- 2) Samodzielnego Publicznego Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego w Chełmie,
- 3) Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Chełmie
- 4) Środowiskowego Domu Samopomocy w Chełmie,
- 5) Powiatowego Urzędu Pracy w Chełmie,
- 6) Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Chełmie,
- 7) Zespołu Wychowania i Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej Nr 1 w Chełmie – Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna Nr 1 w Chełmie,
- 8) Zespołu Wychowania i Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej Nr 2 w Chełmie.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2024 r. ludność miasta Chełm wynosiła **56 434 osoby** (faktyczne miejsce zamieszkania), w tym 26 153 mężczyzn i 30 281 kobiet. W porównaniu do 2009 r. nastąpił spadek liczby mieszkańców miasta o **11 216** osób. Zaistniała sytuacja odzwierciedla prognozę dla powiatów i miast na prawach powiatu oraz podregionów na lata 2014 - 2050 Głównego Urzędu Statystycznego (GUS), z której wynika, iż liczba ludności miasta Chełm nadal systematycznie będzie spadać. Szacuje się, że w 2050 r. Miasto Chełm będą zamieszkiwać 42 634 osoby, w tym 20 641 mężczyzn i 21 993 kobiety.

Wykres nr 1 Liczba mieszkańców Miasta Chełm w latach 2009 – 2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Lublinie

W roku 2024 największy odsetek mieszkańców Chełma stanowiły osoby w wieku **produkcyjnym** (ludność w wieku zdolności do pracy, tzn. mężczyźni w wieku 18 – 64 lat i kobiety w wieku 18 – 59 lat) – **55,49 % ogółu populacji** (w 2014 r. było to 64,4%, w 2019 r. było to 59,57 %), tj. 31 316 osób.

Osoby w wieku **przedprodukcyjnym** (17 lat i mniej) stanowiły **14,84 % ogółu populacji** (w 2014 r. było to 15,7 %, w 2019 r. 15,27 %), tj. 8 374 osoby.

Ludność w wieku **poprodukcyjnym** w 2024 r. stanowiła **29,67 % ogółu populacji** (w 2014 r. 19,9 % ogółu, w 2019 r. 25,15 %) tj. 16 744 osoby.

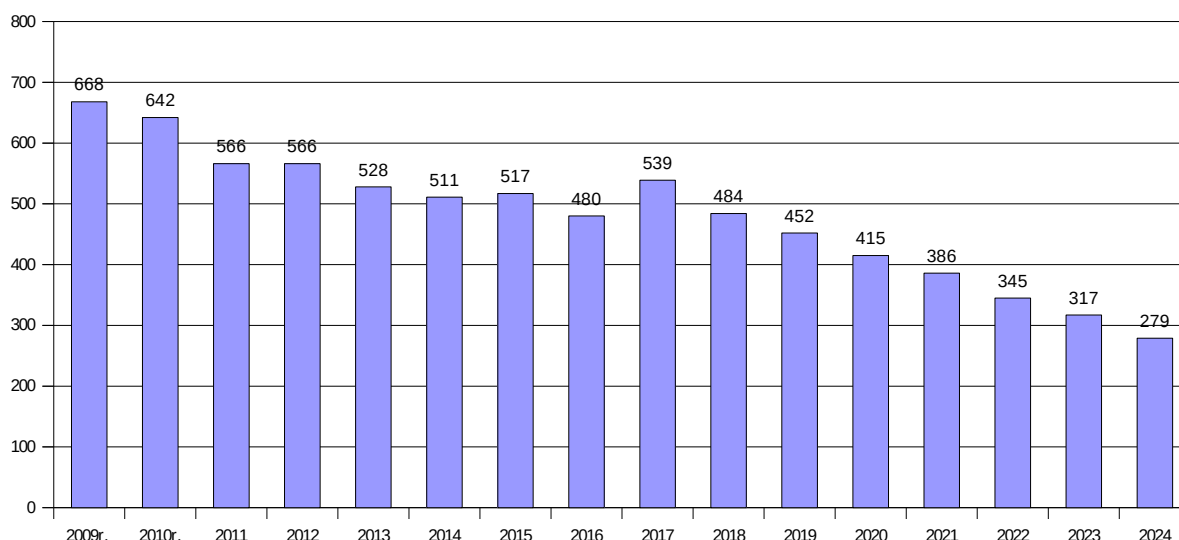
W ogólnej liczbie mieszkańców miasta Chełm systematycznie zmniejsza się udział dzieci i młodzieży w wieku 0 – 17 lat oraz osób w wieku produkcyjnym, natomiast stale zwiększa się udział ludzi starszych, kobiet w wieku 60 lat i powyżej oraz mężczyzn w wieku 65 lat i powyżej.

1. Urodzenia

Analizując dane dotyczące urodzeń żywych w latach 2009 – 2024 liczba urodzeń w mieście Chełm systematycznie spada. W roku 2016 odnotowano spadek urodzeń żywych o 188 w stosunku do 2009 roku. W roku 2017 nastąpił niewielki wzrost urodzeń, po czym w kolejnych latach obserwujemy ponowny znaczący spadek tego wskaźnika.

Od 2009 do 2024 r. różnica liczby urodzeń w Chełmie wyniosła 389.

Wykres nr 2 Liczba urodzeń żywych w latach 2009 – 2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Lublinie.

W 2024 r. zanotowano 279 urodzeń żywych. Wśród narodzonych w tym 162 noworodki płci męskiej i 117 noworodków płci żeńskiej. Przyrost naturalny był ujemny i wyniósł minus 328 osób co oznacza że liczba zgonów przewyższyła liczbę urodzeń o 328 osób. W mieście Chełm wskaźnik przyrostu naturalnego na 1000 mieszkańców wyniósł minus 5,77. Dla porównania: średnia wojewódzka to minus 4,91, w Lublinie wskaźnik ten wyniósł minus 2,84, w Białej Podlaskiej minus 2,69 natomiast w Zamościu wskaźnik ten w roku 2024 wynosił minus 7,73 (wskaźnik na 1000 mieszkańców).

2. Zgony

Według definicji Światowej Organizacji Zdrowia za przyczynę zgonu przyjmuje się wszystkie te choroby, stany chorobowe i urazy, które kończą się, albo wiedą do śmierci, a także okoliczności wypadku lub użycia przemocy, które powodują takie urazy.

W 2024 r. odnotowano **607 zgonów** mieszkańców Chełma (liczba wg stałego miejsca zamieszkania), w tym 312 zgonów mężczyzn i 295 zgonów kobiet. W porównaniu do 2023 r. liczba zgonów mieszkańców miasta zmniejszyła się o 20.

Tabela nr 1 Zgony mieszkańców Chełma wg płci w latach 2009 – 2024

Rok	Liczba zgonów		
	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem
2009	312	292	604
2010	358	290	648
2011	322	287	609
2012	283	284	567
2013	316	314	630
2014	305	283	588
2015	304	311	615
2016	354	268	622
2017	336	326	662
2018	356	315	671
2019	309	297	606
2020	391	394	785
2021	438	408	846
2022	396	350	746
2023	304	323	627
2024	312	294	607

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Lublinie

Ostatnie dane dotyczące zgonów pod względem ich przyczyn dostępne w bazach danych Głównego Urzędu Statystycznego dotyczą roku 2023. Dlatego też poniżej przedstawiona analiza zgonów pod względem ich przyczyn dotyczy 2023 r.

Biorąc pod uwagę przyczyny zgonów można zauważyć, że do 35 roku życia zgony następują zazwyczaj z powodu **przyczyn zewnętrznych**. Po 35 roku życia przyczyną zgonów są najczęściej choroby układu krążenia i nowotwory.

Zewnętrzne przyczyny zgonu obejmują m.in.: urazy i zatrucia, zabójstwa i samobójstwa, jak również wypadki komunikacyjne.

W języku powszechnym samobójstwo to celowe odebranie sobie życia. Do samobójstw zaliczamy zgony zakodowane w Międzynarodowej Klasyfikacji Chorób (ICD) jako **zamierzone samouszkodzenia** oraz następstwo umyślnego samouszkodzenia, przestępstwa i zdarzenia o nieokreślonym zamiarze.

Z uwagi na nasuwające się podejrzenie udanych samobójstw w grupie zgonów z powodu zdarzeń o nieokreślonym zamiarze oraz zatruc, je również zalicza się do samobójstw.

Poniższa tabela przedstawia liczbę zgonów z powodu zewnętrznych przyczyn zgonów – samobójstw w województwie lubelskim na tle danych ogólnopolskich.

Tabela nr 2 Liczba samobójstw w województwie lubelskim i Polsce w latach 2019-2023

Lp.	J.teryt.	Zewnętrzne przyczyny zgonów – samobójstwa (ICD 10 – X60 – X84)				
		2019	2020	2021	2022	2023
1.	Polska	4567	4553	4582	4419	4553
2.	Województwo lubelskie	323	361	287	286	230

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego – baza Demografia

Tabela nr 3 Liczba samobójstw w mieście Chełm w latach 2019-2023

Lp.	Przyczyny zgonów	Liczba samobójstw w poszczególnych latach														
		2019			2020			2021			2022			2023		
		O	M	K	O	M	K	O	M	K	O	M	K	O	M	K
1.	Zamierzone zatrucie przez narażenie na leki przeciwpadaczkowe, uspokajająco-nasenne, stosowane w chorobie Parkinsona i psychotropowe, niesklasyfikowane gdzie indziej	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.	Zamierzone zatrucie przez narażenie na alkohol	-	-	-	5	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.	Zamierzone samouszkodzenie przez powieszenie, zadziergnięcie i zadławienie	7	6	1	4	3	1	9	8	1	7	6	1	5	4	1
4.	Zamierzone samouszkodzenie przy użyciu narzędzia ostrego	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
5.	Ogółem:	7	6	1	9	7	2	9	8	1	8	7	1	5	4	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Lublinie

3. Leczenie szpitalne zaburzeń psychicznych

Podstawowym wskaźnikiem stanu zdrowia psychicznego jest rozpowszechnienie zaburzeń psychicznych rejestrowanych w placówkach psychiatrycznej opieki zdrowotnej. W ramach Samodzielnego Publicznego Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego w Chełmie funkcjonuje Zespół Leczenia Psychiatrycznego, w skład którego wchodzi:

- Poradnia Zdrowia Psychicznego,
- Oddział Psychiatryczny,
- Oddział Dzienny Psychiatryczny,
- Oddział Terapii Uzależnienia od Alkoholu,
- Zespół Leczenia Środowiskowego,
- Hostel dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Dane dotyczące leczenia szpitalnego pochodzą z Oddziału Psychiatrycznego Samodzielnego Publicznego Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego w Chełmie (SPWSzS w Chełmie) i obejmują lata 2021 - 2024.

Tabela nr 4 Liczba hospitalizowanych z powodu zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania w Samodzielnym Publicznym Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym w Chełmie w latach 2021 - 2024.

	2021	2022	2023	2024
Liczba mieszkańców Miasta Chełm hospitalizowanych z powodu zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania	102	142	261	485

W roku 2024 liczba pacjentów oddziału psychiatrycznego wynosiła 485 osób – mieszkańców miasta Chełm, w tym:

- 1) 168 pacjentów podlegało obserwacji medycznej i ocenie przypadków podejrzanych o chorobę lub stany podobne,
- 2) 123 pacjentów leczonych z powodu otępienia bliżej nieokreślonego ,
- 3) 46 pacjentów leczonych z powodu zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania spowodowanych użyciem alkoholu,
- 4) 29 pacjentów leczonych z powodu schizofrenii,
- 5) 14 pacjentów leczonych z powodu upośledzenia umysłowego lekkiego,
- 6) 11 pacjentów leczonych z powodu zaburzeń depresyjnych nawracających,
- 7) 9 pacjentów leczonych z powodu otępienia naczyniowego,
- 8) 7 pacjentów leczonych z powodu nieokreślonej psychozy nieorganicznej.

Tabela nr 5 Liczba hospitalizowanych z powodu zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania w Samodzielnym Publicznym Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym w Chełmie w latach 2021 - 2024 w podziale na przyczyny (F00 – Z03).

Lp.	ICD	Jednostka chorobowa	2021		2022		2023		2024	
			M	K	M	K	M	K	M	K
1.	F00	Otępienie w chorobie Alzheimera	1		2		2		6	
			-	1	-	2	-	2	1	5
2.	F01	Otępienie naczyniowe	16		16		19		9	
			4	12	1	14	8	11	3	6
3.	F02	Otępienie w innych chorobach klasyfikowanych gdzie indziej	-		2		-		-	
			-	-	-	2	-	-	-	-
4.	F03	Otępienie bliżej nieokreślone	36		53		108		123	
			19	17	23	30	53	55	55	68
5.	F05	Majaczenie nie wywołane alkoholem i innymi substancjami psychoaktywnymi	1		1		1		-	
			1	-	1	-	1	-	-	-
6.	F06	Inne zaburzenia psychiczne spowodowane uszkodzeniem lub dysfunkcją mózgu i chorobą somatyczną	1		-		1		2	
			-	1	-	-	-	1	2	-
7.	F07	Zaburzenia osobowości i zachowania spowodowane chorobą, uszkodzeniem lub dysfunkcją mózgu	1		1		2		5	
			1	-	1	-	2	-	5	-
8.	F10	Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane użyciem alkoholu	1		6		14		46	
			1	-	5	1	12	2	39	7
9.	F11	Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane używaniem opiatów	-		-		-		-	
			-	-	-	-	-	-	-	-
10.	F12	Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane używaniem kanabinoli	-		-		-		1	
			-	-	-	-	-	-	1	-
11.	F13	Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane używaniem substancji nasennych i uspokajających	-		-		-		-	
			-	-	-	-	-	-	-	-
12.	F19	Zaburzenia psychiczne spowodowane naprzemiennym przyjmowaniem środków psychoaktywnych	-		1		1		3	
			-	-	1	-	1	-	2	1
13.	F20	Schizofrenia	9		6		13		29	
			5	4	3	3	5	8	17	12
14.	F21	Zaburzenia typu schizofrenii (schizotypowe)	2		-		-		1	
			2	-	-	-	-	-	1	-
15.	F22	Uporczywe zaburzenia urojeniowe	-		2		3		4	
			-	-	2	-	2	1	3	1
16.	F23	Ostre i przemijające zaburzenia psychotyczne	-		2		-		1	
			-	-	2	-	-	-	-	1
17.	F25	Zaburzenia schizoafektywne	-		1		-		-	
			-	-	1	-	-	-	-	-
18.	F28	Inne nieorganiczne zaburzenia psychotyczne	1		1		-		1	
			1	-	-	1	-	-	1	-

Lp.	ICD	Jednostka chorobowa	2021		2022		2023		2024	
			M	K	M	K	M	K	M	K
19.	F29	Nieokreślona psychoza nieorganiczna	1		2		4		7	
			-	1	1	1	2	2	4	3
20.	F30	Epizod maniakalny	-		-		-		-	
			-	-	-	-	-	-	-	-
21.	F31	Zaburzenia afektywne dwubiegunowe	3		3		5		4	
			1	2	2	1	2	3	2	2
22.	F32	Epizod depresyjny	2		1		6		5	
			-	2	-	1	2	4	3	2
23.	F33	Zaburzenia depresyjne nawracające	9		7		12		11	
			3	6	1	6	4	8	1	10
24.	F34	Uporczywe zaburzenia nastroju (afektywne)	-		2		-		-	
			-	-	-	2	-	-	-	-
25.	F38	Inne zaburzenia nastroju (afektywne)	2		-		3		3	
			-	2	-	-	3	-	2	1
26.	F 39	Zaburzenia nastroju (afektywne), nie określone	-		2		1		-	
			-	-	1	1	-	1	-	-
27.	F40	Zaburzenia lękowe w postaci fobii	1		1		-		1	
			1	-	1	-	-	-	1	-
28.	F41	Inne zaburzenia lękowe	1		3		1		6	
			-	1	1	2	-	1	2	4
29.	F43	Reakcja na ciężki stres i zaburzenia adaptacyjne	1		2		-		1	
			1	-	2	-	-	-	1	-
30.	F44	Zaburzenia dysocjacyjne (konwersyjne)	-		-		-		-	
			-	-	-	-	-	-	-	-
31.	F45	Zaburzenia występujące pod postacią somatyczną	-		-		-		1	
			-	-	-	-	-	-	-	1
32.	F48	Inne zaburzenia nerwicowe	2		-		3		5	
			-	2	-	-	-	3	1	4
33.	F60	Specyficzne zaburzenia osobowości	2		1		6		8	
			2	-	1	-	2	4	7	1
34.	F61	Zaburzenia osobowości mieszane i inne	-		3		5		7	
			-	-	2	1	4	1	5	2
35.	F62	Trwałe zmiany osobowości	-		-		-		-	
			-	-	-	-	-	-	-	-
36.	F68	Inne zaburzenia osobowości i zachowania u dorosłych	-		-		-		1	
			-	-	-	-	-	-	-	1
37.	F70	Upośledzenie umysłowe lekkie	6		9		14		14	
			3	3	3	6	3	11	3	11

Lp.	ICD	Jednostka chorobowa	2021		2022		2023		2024	
			M	K	M	K	M	K	M	K
38.	F71	Upośledzenie umysłowe umiarkowane	4		8		9		4	
			2	2	5	3	4	5	1	3
39.	F72	Upośledzenie umysłowe znaczne	-		-		-		-	
			-	-	-	-	-	-	-	-
40.	F84	Całościowe zaburzenia rozwojowe	-		-		-		5	
			-	-	-	-	-	-	4	1
41.	F99	Zaburzenia psychiczne, inaczej nie określone	1		1		1		3	
			1	-	-	1	1	-	1	2
42.	Z03	Obserwacja medyczna i ocena przypadków podejrzanych o chorobę lub stany podobne	1		3		27		168	
			-	1	2	1	12	15	95	73
43.		Ogółem	102		142		261		485	
			48	57	63	79	123	138	263	222

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Samodzielnego Publicznego Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego w Chełmie

Porównując dane liczbowe dotyczące leczenia szpitalnego w latach 2021 – 2024, zauważalny jest ich znaczny wzrost. Najczęściej z powodu zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania hospitalizacje spowodowane były otępieniem bliżej nieokreślonym oraz z powodu obserwacji medycznej i oceny przypadków podejrzanych o chorobę lub stany podobne.

W Samodzielnym Publicznym Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym w Chełmie oprócz szpitalnego Oddziału Psychiatrycznego oraz ambulatorium od 1 lipca 2014 r. funkcjonuje:

- 1) **Zespół Leczenia Środowiskowego** świadczący pomoc osobom z zaburzeniami psychicznymi głównie z rozpoznaniem psychoz z kręgu schizofrenii, zaburzeń afektywnych oraz organicznych zaburzeń psychicznych w tym: osobom ze wskazaniem długoterminowego leczenia oraz różnorodnych usystematyzowanych form opieki środowiskowej; osobom potrzebującym krótkoterminowej pomocy i wsparcia w okresach nasilenia choroby; osobom po pierwszym epizodzie choroby psychicznej, osobom doświadczającym problemów w funkcjonowaniu poznawczym i emocjonalno – społecznym powstałych w wyniku uszkodzenia ośrodkowego układu nerwowego, a także członkom rodzin i opiekunom osób z zaburzeniami psychicznymi. Pomoc świadczona jest w formie porad psychiatrycznych, psychologicznych oraz usług pielęgniarских i socjalnych w ramach wizyty domowej lub w siedzibie Zespołu.

Tabela nr 6. Liczba pacjentów objętych pomocą Zespołu Leczenia Środowiskowego w Samodzielnym Publicznym Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym w Chełmie w latach 2021-2024.

2021			2022			2023			2024		
Liczba osób	w tym kobiet	w tym mężczyzn	Liczba osób	w tym kobiet	w tym mężczyzn	Liczba osób	w tym kobiet	w tym mężczyzn	Liczba osób	w tym kobiet	w tym mężczyzn
214	221	93	33	24	9	82	42	40	55	35	20

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Samodzielnego Publicznego Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego w Chełmie

- 2) **Oddział Dzienny Psychiatryczny**, z którego oferty mogą skorzystać osoby doświadczające trudności w funkcjonowaniu osobistym, rodzinnym, zawodowym spowodowanych problemami natury psychicznej, doświadczające zaburzeń nastroju, zaburzeń lękowych, zaburzeń pod postacią somatyczną oraz psychoz i zaburzeń osobowości nie wymagających całodobowego pobytu w szpitalu. Pacjentów po leczeniu szpitalnym potrzebujących pomocy w powrocie do środowiska i pełnienie ról społecznych, rodzinnych i zawodowych, osoby, u których nasilenie przeżywanych trudności życiowych lub objawów choroby powoduje pogorszenie codziennego funkcjonowania w środowisku rodzinnym i społecznym. Pomoc świadczona jest w formie psychoterapii, psychoedukacji, treningów umiejętności społecznych, terapii zajęciowej, psychognostyki i treningów relaksacyjnych, a także wyjść do miasta; jest to forma terapii polecana szczególnie dla osób, które przebyły długie leczenie szpitalne lub osób potrzebujących intensywnych oddziaływań terapeutycznych, a jednocześnie mogą popołudniami i w weekendy przebywać z rodziną.

Tabela nr 7. Liczba pacjentów leczonych na Oddziale Dziennym Psychiatrycznym w Samodzielnym Publicznym Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym w Chełmie w latach 2021-2024.

2021			2022			2023			2024		
Liczba osób	w tym kobiet	w tym mężczyzn	Liczba osób	w tym kobiet	w tym mężczyzn	Liczba osób	w tym kobiet	w tym mężczyzn	Liczba osób	w tym kobiet	w tym mężczyzn
52	23	29	47	21	26	65	34	31	69	39	30

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Samodzielnego Publicznego Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego w Chełmie

- 3) **Hostel dla osób z zaburzeniami psychicznymi** - świadczenia udzielane w miejscu chronionego zakwaterowania, posiadającym 1–3 osobowe pokoje ze współdzieleniem części wyposażenia oraz pomieszczeń, w tym wspólnej kuchni i łazienki, w którym są prowadzone profilowane programy psychoterapeutyczne

i rehabilitacyjne w celu poprawy codziennego funkcjonowania oraz przywrócenia podstawowych umiejętności społecznych, dla świadczeniobiorców niewymagających leczenia szpitalnego lecz wymagających poprawy codziennego funkcjonowania oraz przywrócenia podstawowych umiejętności społecznych.

Tabela nr 8. Liczba mieszkańców miasta zamieszkujących Hostel dla osób z zaburzeniami psychicznymi w Samodzielnym Publicznym Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym w Chełmie w latach 2021-2024.

2021			2022			2023			2024		
Liczba osób	w tym kobiet	w tym mężczyzn	Liczba osób	w tym kobiet	w tym mężczyzn	Liczba osób	w tym kobiet	w tym mężczyzn	Liczba osób	w tym kobiet	w tym mężczyzn
8	2	6	10	2	8	12	4	8	10	2	8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Samodzielnego Publicznego Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego w Chełmie

4. Leczenie ambulatoryjne

W ramach lecznictwa ambulatoryjnego w Samodzielnym Publicznym Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym w Chełmie funkcjonuje Poradnia Zdrowia Psychicznego.

Danych przekazane przez Szpital w Chełmie dotyczące liczby pacjentów – mieszkańców Miasta Chełm leczonych ambulatoryjnie z powodu zaburzeń psychicznych w latach 2021-2024 przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 9. Liczba mieszkańców miasta leczonych ambulatoryjnie w Samodzielnym Publicznym Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym w Chełmie w latach 2021-2024.

Poradnia	2021			2022			2023			2024		
	liczba osób	w tym mężczyzn	w tym kobiet	liczba osób	w tym mężczyzn	w tym kobiet	liczba osób	w tym mężczyzn	w tym kobiet	liczba osób	w tym mężczyzn	w tym kobiet
Poradnia Zdrowia Psychicznego	1207	767	440	426	264	162	481	322	159	457	281	176

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Samodzielnego Publicznego Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego w Chełmie

Największą liczbę spośród tych schorzeń w roku 2024 stanowiły według rozpoznania zasadniczego wymienione poniżej:

- 1) zaburzenia nerwicowe związane ze stresem i pod postacią somatyczną – 163 przypadki (F40 – F48) – (w roku 2023 – 199, w 2022 r. – 160),

- 2) zaburzenia organiczne (F00 – F09) – 150 przypadków (w roku 2023 – 127, w 2022 r. – 345),
- 3) zaburzenia nastroju (afektywne) (F30 – F39) – 71 przypadków (w roku 2023 – 69 , w 2022 r. - 83),
- 4) obserwacja medyczna i ocena przypadków podejrzanych o chorobę lub stany podobne – 25 przypadków (Z03) (w roku 2023 – 28 , w 2022 r. – 8),
- 5) zaburzenia psychiczne i zachowania spowodowane używaniem środków (substancji) psychoaktywnych (F10 – F19) – 20 rozpoznań (w roku 2023 – 18, w 2022 r. - 16),
- 6) schizofrenia, zaburzenia typu schizofrenii (schizotypowe) i urojenia (F 20 – F29) – 17 (w 2023 r. - 64, w 2022 r. - 36).

5. Pomoc społeczna

Realizując zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie miasta Chełm funkcjonuje **Środowiskowy Dom Samopomocy w Chełmie (ŚDS)** z siedzibą przy ul. Powstańców W-wy 4. ŚDS utworzony został jako placówka dziennego pobytu, przeznaczona dla osób dorosłych z zaburzeniami psychicznymi i psychicznie chorych.

Realizuje zadania pomocy społecznej związane z opieką nad ludźmi o specjalnych potrzebach pomagając im odzyskać i umocnić zdolności do pełniejszego funkcjonowania w środowisku. Ośrodek zapewnia kompleksową terapię i rehabilitację zmierzającą do poprawy jakości życia uczestników i zmiany społecznego wizerunku osoby z zaburzeniami psychicznymi. Celem wiodącym Środowiskowego Domu Samopomocy w Chełmie jest osiągnięcie przez osoby zaburzone psychicznie poprawy funkcjonowania społecznego, przygotowanie ich do samodzielnej egzystencji. Cel ten realizowany jest poprzez stosowanie różnych form terapii zajęciowej, obsługi komputera i korzystania z internetu, kształcenia nawyków higienicznych i zdrowego stylu życia, treningu ekologicznego, treningu kulinarnego i załatwiania spraw urzędowych. W ramach jednostki prowadzona jest również grupowa i indywidualna terapia psychologiczna. **W roku 2024 w Środowiskowym Domu Samopomocy w Chełmie w zajęciach uczestniczyło 46 uczestników, w tym: 16 osób z chorobą psychiczną, 19 osób z niepełnosprawnością intelektualną, 11 osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi.**

Ośrodek Interwencji Kryzysowej (OIK) działający w strukturach Miejskiego

Ośrodka Pomocy Rodzinie w Chełmie z myślą o mieszkańcach miasta znajdujących się w sytuacji kryzysowej, którym potrzebne jest wsparcie psychologa, pedagoga czy terapeuty. W Ośrodku Interwencji Kryzysowej udzielana jest szybka i skuteczna pomoc osobom i rodzinom dotkniętym kryzysem. Ośrodek wspiera wszelkie działania związane z interwencjami kryzysowymi na terenie Miasta Chełm. Ponadto w ramach Ośrodka Interwencji Kryzysowej prowadzona jest terapia rodzinna, mediacje rodzinne, działa punkt informacyjno – konsultacyjny dla osób współzależnionych oraz całodobowe i bezpłatne miejsca interwencyjne dla osób w kryzysie.

W 2024 r. w Ośrodku udzielono 520 porad, które zostały skierowane do 308 osób znajdujących się w sytuacjach zagrażających zdrowiu psychicznemu. Porady, których udzielono dotyczyły poradnictwa:

- a) psychologicznego (14 osobom),
- b) pedagogicznego (217 osobom),
- c) prawnego (32 osobom),
- d) socjalnego (217 osobom),
- e) rodzinnego (147 osobom).

Typ zgłaszanego problemu:

- a) przemoc – 70 osób,
- b) depresja, emocje, myśli samobójcze – 41 osób,
- c) relacje rodzinne/problemy małżeńskie – 41 osób,
- d) problemy małżeńskie – 21 osób,
- e) bezdomność – 7 osób,
- f) uzależnienia i współzależnienia – 5 osób,
- g) trudności wychowawcze – 114 osób,
- h) społeczne – 3 osoby.

Z pomocy specjalistów Ośrodka Interwencji Kryzysowej można skorzystać zgłaszając się osobiście do siedziby Ośrodka (od poniedziałku do piątku w godz. 7:30 – 15:30) – ul. Kolejowa 8 , telefonicznie – 82 565 82 59 lub mailowo: oik@moprchelm.pl.

Również **Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Chełmie** (MOPR) oferuje poradnictwo i pomoc osobom znajdującym się w sytuacjach zagrażających zdrowiu psychicznemu. W 2024 roku MOPR objął osoby z zaburzeniami psychicznymi pomocą i wsparciem w formie:

- 1) pomocy pieniężnej w postaci zasiłku celowego (308 świadczeń na ogólną kwotę 64 740,00 zł),

- 2) pomoc pieniężna w postaci zasiłku okresowego (213 świadczeń na ogólną kwotę 90 578,00 zł),
- 3) pomoc pieniężna w postaci zasiłku stałego (717 świadczeń na ogólną kwotę 546 935,16 zł),
- 4) pomocy niepieniężnej w postaci pobytu w Domu Pomocy Społecznej (30 osób na ogólną kwotę 1 416 486,68 zł),
- 5) pomocy w formie usług opiekuńczych (11 osób na ogólną kwotę 104 605,83 zł), specjalistycznych usług opiekuńczych (8 osób na ogólną kwotę 80 943,72 zł),
- 6) pomocy w formie poradnictwa psychologicznego udzielono 14 osobom;
- 7) pomocy socjalnej podczas interwencji w środowisku dotkniętym zaburzeniem psychicznym udzielono 23 razy.

Pracownicy socjalni podejmowali następujące działania w pracy z osobami z zaburzeniami psychicznymi:

- 1) pomoc w załatwianiu spraw urzędowych tj. rozłożenia zadłużeń mieszkaniowych na raty, uzyskanie dodatku mieszkaniowego oraz innych świadczeń, uzyskanie zaświadczeń KRUS, ZUS, uzyskanie innych dokumentów niezbędnych do załatwienia spraw osobistych, kompletowanie dokumentów w celu ustalenia stopnia niepełnosprawności, umieszczenia w zakładzie opiekuńczo-leczniczym lub opiekuńczo – pielęgnacyjnym;
- 2) kierowanie do ośrodków wsparcia dziennego, do domów pomocy społecznej;
- 3) umieszczania w schroniskach dla bezdomnych;
- 4) współpraca ze specjalistami, lekarzami, pielęgniarzami środowiskowymi, kuratorami, funkcjonariuszami policji i straży miejskiej, terapeutami.

W zakresie realizacji zadań wynikających z realizacji Programu Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Chełmie zatrudnia specjalistę pielęgniarstwa psychiatrycznego, który w roku 2024:

- 1) prowadził konsultacje z osobami zaburzonymi psychicznie w 148 rodzinach;
- 2) wspierał pracowników socjalnych w rozwiązywaniu problemów osób z zaburzeniami psychicznymi – 142 wizyty w środowisku;

- 3) wspierał pracowników socjalnych w rozwiązywaniu problemów osób z zaburzeniami, ustalał terminy wizyt w Poradni Zdrowia Psychicznego, konsultował sprawy w palcówkach służby zdrowia – 151 osób.

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Chełmie

mieści się przy pl. Niepodległości 1 w Chełmie.

Zespół wydaje orzeczenia:

- o niepełnosprawności (w przypadku dzieci do szesnastego roku życia);
- o stopniu niepełnosprawności (w przypadku osób powyżej szesnastu lat);
- o wskazaniach do ulg i uprawnień (dotyczy osób posiadających orzeczenia o inwalidztwie lub niezdolności do pracy, o których mowa w art. 5 i 62 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych).

Zespół wydaje również legitymacje dokumentujące niepełnosprawność.

Poniższe tabele przedstawiają dane odnośnie liczby wydanych orzeczeń o niepełnosprawności oraz o stopniu niepełnosprawności mieszkańcom miasta Chełm w latach 2019 – 2024 z wyszczególnieniem tych z przyczyny upośledzenia umysłowego i chorób psychicznych.

Tabela nr 10 Liczba orzeczeń o niepełnosprawności wydanych mieszkańcom miasta Chełm wg przyczyny niepełnosprawności wydanych przez Powiatowy Zespół ds. Niepełnosprawności w latach 2019-2024

Przyczyny niepełnosprawności	Liczba wydanych orzeczeń (osoby do 16 r.ż)					
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
01-U- Upośledzenia umysłowe	5	4	8	8	10	8
02 – P- choroby psychiczne	9	2	0	2	3	3
Pozostałe schorzenia	74	68	55	53	96	127
Razem	88	74	63	63	109	138

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Zespołu ds. Orzekania

o Niepełnosprawności

Tabela nr 11 Liczba orzeczeń o stopniu niepełnosprawności wydanych mieszkańcom Miasta Chełm wg przyczyny niepełnosprawności wydanych przez Powiatowy Zespół ds. Niepełnosprawności w latach 2019-2024

Przyczyny niepełnosprawności	Liczba wydanych orzeczeń (osoby powyżej 16 r.ż)					
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
01-U- Upośledzenia umysłowe	13	10	10	18	16	17
02 – P- choroby psychiczne	108	66	88	108	128	145
Pozostałe schorzenia	985	716	771	1017	1057	1063
Razem	1106	792	869	1143	1169	1225

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności

W latach 2019 – 2024 Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Chełmie wydał łącznie 535 orzeczeń o niepełnosprawności mieszkańcom miasta Chełm, w tym z powodu upośledzenia umysłowego i chorób psychicznych wydano 62 orzeczenia oraz 6 304 orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, w tym z powodu upośledzenia umysłowego i chorób psychicznych 727 orzeczenia.

Na terenie miasta Chełm funkcjonują również **warsztaty terapii zajęciowej**, które zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych stanowią jedną z podstawowych form aktywności wspomagającej proces rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych.

Łącznie w warsztatach terapii zajęciowej uczestniczy 90 osób niepełnosprawnych z terenu miasta Chełm i powiatu chełmskiego, w tym:

- 1) 60 osób z terenu miasta Chełm i powiatu chełmskiego w **Warsztatach Terapii Zajęciowej** prowadzonych przez **Caritas Archidiecezji Lubelskiej**, mieszczących się przy ul. Lubelskiej 135 e,
- 2) 30 osób z terenu miasta Chełm i powiatu chełmskiego w **Warsztatach Terapii Zajęciowej** prowadzonych przez **Fundację Centrum Niepełnosprawnych Przedsiębiorców**, mieszczących się przy ul. Połanieckiej 10.

6. Aktywizacja zawodowa

Charakterystyka osób niepełnosprawnych z terenu miasta Chełm zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Chełmie (PUP) w latach 2019-2024.

Tabela nr 12 Stan bezrobotnych niepełnosprawnych i poszukujących pracy w latach 2019-2024.

Wyszczególnienie	2019 r.	2020 r.	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Liczba bezrobotnych niepełnosprawnych	169	121	173	162	168	128
Liczba niepełnosprawnych poszukujących pracy i niepozostających w zatrudnieniu	48	40	40	22	19	13
Ogółem:	217	161	213	184	187	141

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Chełmie

Tabela nr13 Bezrobotni według rodzaju niepełnosprawności w latach 2020-2024.

Rodzaj niepełnosprawności	Liczba bezrobotnych niepełnosprawnych					Liczba niepełnosprawnych poszukujących pracy				
	2020	2021	2022	2023	2024	2020	2021	2022	2023	2024
Upośledzenie umysłowe	2	2	2	4	2	2	2	1	0	0
Choroby psychiczne	21	30	30	32	24	10	9	4	2	0
Zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	11	12	16	12	11	1	1	4	3	4
Choroby narządu wzroku	4	5	2	3	4	6	5	2	1	2
Upośledzenia narządu ruchu	31	34	27	25	20	4	6	3	1	2
Epilepsja	11	15	14	20	14	0	0	1	1	0
Choroby układu oddechowego i układu krążenia	11	17	11	15	8	1	1	0	0	0
Choroby układu pokarmowego	2	5	2	3	2	0	0	0	0	0
Choroby układu moczowo - płciowego	2	4	4	4	3	0	0	0	0	0
Choroby neurologiczne	16	34	36	36	29	5	6	2	6	2
Inne	7	9	10	9	3	8	7	2	3	2
Nieustalony	3	6	8	5	8	3	3	3	2	1
Ogółem:	121	173	162	168	128	40	40	22	19	13

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Chełmie

Analizując strukturę osób niepełnosprawnych według rodzaju niepełnosprawności w 2024 r. należy stwierdzić, że **wśród bezrobotnych niepełnosprawnych** dominowały osoby z chorobami neurologicznymi - 23,3 %; z upośledzeniem narządu ruchu 17,5 %;

z chorobami psychicznymi – 13,6 %. **Natomiast wśród osób niepełnosprawnych poszukujących pracy** przeważały osoby z zaburzeniami głosu, mowy i chorobami słuchu – 23,1 %; upośledzeniem narządu ruchu – 23,1 %, chorobami neurologicznymi – 15,4 %.

W ramach prowadzonego pośrednictwa pracy i poradnictwa zawodowego, informacji zawodowej oraz aktywnego poszukiwania pracy dla osób niepełnosprawnych Powiatowy Urząd Pracy w Chełmie podejmuje n.w. działania:

- 1) prowadzenie pośrednictwa pracy, poradnictwa zawodowego, informacji zawodowej oraz aktywnego poszukiwania pracy dla osób niepełnosprawnych (w roku 2024 indywidualnym poradnictwem zawodowym objęto 6 osób bezrobotnych niepełnosprawnych z miasta Chełm, w tym 5 osób z zaburzeniami psychicznymi, poradnictwem grupowym objęto 7 osób niepełnosprawnych, w tym 1 osobę z zaburzeniami psychicznymi),
- 2) pomoc osobom bezrobotnym i poszukującym pracy w zdobyciu nowych kwalifikacji zawodowych zwiększających szansę na uzyskanie zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej (w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027, Priorytet IX, Działanie 9.1 objęto stażami 8 osób niepełnosprawnych z miasta Chełm, w tym 3 osoby z zaburzeniami psychicznymi),
- 3) stworzenie osobom niepełnosprawnym szans zatrudnienia i integracji ze środowiskiem zawodowym w miejscu pracy wśród osób z upośledzeniem umysłowym,
- 4) wspomaganie rozwoju przedsiębiorczości społecznej poprzez określenie predyspozycji zawodowych,
- 5) zachęcanie pracodawców do zatrudniania osób niepełnosprawnych z zaburzeniami psychicznymi na otwartym i chronionym rynku pracy,
- 6) współpraca z organizacjami pozarządowymi, fundacjami oraz agencjami zatrudnienia działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji zawodowej,
- 7) realizacja projektów finansowanych ze środków EFS z uwzględnieniem udziału osób niepełnosprawnych (w ramach projektów pt. „Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych z terenu miasta Chełm i powiatu chełmskiego” I,II realizowanych

w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027, Priorytet IX, Działanie 9.1 objęto stażami 8 osób niepełnosprawnych z miasta Chełm, w tym 3 osoby z zaburzeniami psychicznymi).

W 2024 roku pracę podjęło 55 osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie miasta Chełm, w tym **10 osób z zaburzeniami psychicznymi**.

7. Pomoc psychologiczno – pedagogiczna dla uczniów

Na terenie miasta Chełm funkcjonują n/w miejskie placówki oświatowo – wychowawcze:

- 1) 10 przedszkoli,
- 2) 7 szkół podstawowych,
- 3) 8 szkół ponadpodstawowych,
- 4) 1 zespół szkolno – przedszkolny,
- 5) Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Chełmie,
- 6) Młodzieżowy Dom Kultury,
- 7) Zespół Wychowania i Pomocy Psychologiczno – Pedagogicznej Nr 1 w Chełmie w strukturze, którego funkcjonuje Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna Nr 1 w Chełmie
- 8) Zespół Wychowania i Pomocy Psychologiczno – Pedagogicznej Nr 2 w Chełmie w strukturze, którego funkcjonuje Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna Nr 2 w Chełmie.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych (Dz.U. 2013 poz. 199 z późn.zm.) publiczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne, w tym publiczne poradnie specjalistyczne, udzielają dzieciom i młodzieży pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz pomocy w wyborze kierunku kształcenia i zawodu, udzielają rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej związanej z wychowywaniem i kształceniem dzieci i młodzieży, a także wspomagają przedszkola, szkoły i placówki w zakresie realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych.

Liczbę dzieci z terenu miasta Chełm objętych Pomocą Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej Nr 1 oraz Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej N r 2 w Chełmie z powodu zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania w ramach pracy psychologów, pedagogów i logopedów w latach 2021-2024 przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 14 Liczba dzieci objętych Pomocą Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej Nr 1 oraz Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej Nr 2 z powodu zaburzeń psychicznych i zaburzeń

zachowania w ramach pracy psychologów, pedagogów i logopedów w latach 2021-2024

Wiek	Liczba osób							
	2021 rok		2022 rok		2023 rok		2024 rok	
	k	m	k	m	k	m	k	m
poniżej 13	157	205	436	397	98	159	92	119
13-16	168	87	295	206	194	183	168	153
17-19	74	141	215	114	104	65	75	60
20-25	1	0	1	3	0	2	5	0
powyżej 25	1	0	1	1	1	1	0	0
Razem	391	346	948	721	397	410	340	337
	737		1669		807		677	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Zespołu Wychowania i Pomocy Psychologicznej – Pedagogicznej Nr 1 i Nr 2 w Chełmie.

Najczęściej zgłaszanymi problemami dzieci objętych pomocą poradni były:

- 1) zaburzenia emocjonalne (w tym lękowe, depresyjne, nerwicowe, labilność emocjonalna),
- 2) samouszkodzenia, próby samobójcze,
- 3) zaburzenia zachowania, w tym ADHD,
- 4) mieszane zaburzenia zachowania i emocji (w tym zaburzenia odżywiania),
- 5) zaburzenia psychotyczne,
- 6) uzależnienia behawioralne (komputer, gry komputerowe, smartfon),
- 7) zagrożenie uzależnieniem od środków psychoaktywnych
- 8) stres spowodowany konfliktami i przemocą rówieśniczą, szkolną,
- 9) stres i zaburzenia psychiczne spowodowane rozwdem rodziców i konfliktami w rodzinie,
- 10) zaburzenia adaptacyjne,
- 11) silna reakcja emocjonalna na niepowiedzenia szkolne,
- 12) zaburzenia obrazu siebie,
- 13) autyzm dziecięcy, Zespół Aspergera,
- 14) zaniedbania emocjonalne i społeczne jakich doświadczają dzieci wobec uzależnień rodziców,
- 15) problemy emocjonalne związane z kryzysem wojennym i emigracją.

Formami pomocy udzielanej dzieciom i młodzieży w Poradniach najczęściej były:

- 1) konsultacje i porady indywidualne (dla uczniów, rodziców, nauczycieli, szkolnych specjalistów)
- 2) interwencja kryzysowa,

- 3) badania w celu wydania opinii i orzeczeń,
- 4) terapia indywidualna,
- 5) terapia rodziny,
- 6) terapia dla zagrożonych uzależnieniem od mediów,
- 7) terapia psychologiczna indywidualna,
- 8) zajęcia z zakresu rozwoju osobistego.

Analizując sytuację dzieci i młodzieży w kontekście zdrowia psychicznego należy zauważyć, iż na terenie miasta Chełm utrudniony jest dostęp do lekarzy psychiatrów dziecięcych nie ma również możliwości leczenia szpitalnego osób w wieku do 18 roku życia na terenie naszego miasta. Wobec powyższego przeprowadzenie diagnozy sytuacji problemów psychicznych dzieci i młodzieży zamieszkałych na terenie miasta jest znacznie utrudnione.

Jednakże aby podjąć próbę diagnozy sytuacji i zagrożeń dla zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży można odnieść się do danych zawartych w Narodowym Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023 – 2030 (NPOZP).

Dane zawarte w NPOZP informują, iż w badaniu EZOP II (kompleksowe badanie stanu zdrowia psychicznego społeczeństwa i jego uwarunkowań) – dzieci w wieku 0 – 6 wskazano, że najczęściej występującymi zaburzeniami rozwojowymi pojawiającymi się na różnych etapach życia małego dziecka są zaburzenia emocjonalno – afektywne, które wykazano u ponad 6% dzieci. Ponadto były zgłaszane zaburzenia adaptacyjne, zaburzenia komunikacji społecznej oraz zaburzenia interakcji z innymi, które dotyczyły ponad 4 % dzieci. **Różnego rodzaju zaburzenia stwierdzono u około 16 % dzieci do 6 roku życia.**

Dzieci i młodzież w wieku 7-17 lat

Ponad pół miliona dzieci i młodzieży cierpi na zaburzenia psychiczne, z czego ponad 200 tys. (**ok. 11 %**) to dzieci w wieku 7 – 11 lat i ponad 350 tys. (**ok. 15%**) młodzieży w wieku 12 – 17 lat. Zaburzeń internalizacyjnych (grupa dysfunkcji, w których wewnętrzne, trudne emocje i problemy manifestują się jako poczucie dyskomfortu psychicznego i fizycznego, a nie jako jawne zachowania skierowane na zewnątrz np. zaburzenia lękowe, depresja i zaburzenia obsesyjno – kompulsywne) doświadcza ponad 300 tys., **około 8 % dzieci i 7 % młodzieży**. Zaburzenia nastroju, w tym zaburzenia depresyjne i epizody manii, potwierdziło znacznie mniej bo 70 tys. (ok. 1,7 %) dzieci

i młodzieży. Wśród nich zdecydowana większość to nastoletnia młodzież.

Podobnie jak w przypadku zaburzeń internalizacyjnych, zaburzeń eksternalizacyjnych (problemy z zachowaniem, objawiające się agresją, impulsywnością, destrukcyjnością i zachowaniami antyspołecznymi, gdzie trudności jednostki są rzutowane na zewnątrz) doświadczyło około 300 tys. dzieci i młodzieży, w tym ponad 100 tys. (ok. 4 %) związanych z używaniem substancji psychoaktywnych (alkoholu lub innych).

Biorąc pod uwagę fakt, iż przeprowadzenie lokalnej diagnozy sytuacji dotyczącej zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży w chwili jest utrudnione, jedynym odniesieniem do lokalnej sytuacji mogą być badania ogólnopolskie przytoczone powyżej.

III. INSTYTUCJE I ORGANIZACJE DZIAŁAJĄCE W OBSZARZE ZDROWIA PSYCHICZNEGO NA TERENIE MIASTA CHEŁM

- 1) Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Chełmie**
ul. Kolejowa 8
22 – 100 Chełm
tel. (82) 565 82 69
- 2) Środowiskowy Dom Samopomocy w Chełmie**
ul. Powstańców Warszawy 4
22 -100 Chełm
tel. (82) 563 91 85
- 3) Powiatowy Zespół ds. Orzekania O Niepełnosprawności w Chełmie**
pl. Niepodległości 1
22- 100 Chełm
tel. (82) 565 33 79, 538 34 25 38
- 4) Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Chełmie**
ul. Kolejowa 8
22-100 Chełm
tel. (82) 565 82 59
- 5) Samodzielny Publiczny Wojewódzki Szpital Specjalistyczny w Chełmie**
ul Ceramiczna 1
22 – 100 Chełm
Sekretariat tel. (82) 5623223
Rejestracja do Poradni Specjalistycznych (Ogólna) tel. (82) 5623100, (82) 5623101, (82) 5623145
- 6) Zespół Wychowania i Pomocy Psychologiczno – Pedagogicznej Nr 2 w Chełmie**
ul. Powstańców Warszawy 8
22-100 Chełm
tel. (82) 565 73 69
- 7) Zespół Wychowania i Pomocy Psychologiczno – Pedagogicznej Nr 1 w Chełmie**
ul. Trubakowska 59
22 – 100 Chełm
tel. (82) 563 34 51
- 8) Warsztat Terapii Zajęciowej** prowadzony przez **Caritas Archidiecezji Lubelskiej**
ul. Lubelska 135 e
22-100 Chełm
tel. (82) 565 67 66
- 9) Warsztat Terapii Zajęciowej** prowadzony przez **Fundację Centrum Niepełnosprawnych Przedsiębiorców**
ul. Połaniecka 10

22-100 Chełm
tel. (82) 564 55 40

10) Powiatowy Urząd Pracy w Chełmie

pl. Niepodległości 1
22-100 Chełm
tel. (82) 562-76-97

11) Euro – Medica Sp z o.o.

ul. Obłowska 1A /7
22-100 Chełm
tel. 519 059 242

12) Pielęgniarska Opieka Domowa „Piel – Med.Plus” B.P.J. Stelmachowicz Spółka Jawna

ul. Ceramiczna 22A
22-100 Chełm
tel. 533 444 503

13) Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Ośrodek Profilaktyki, Diagnostyki i Terapii Zdrowia Psychicznego Małgorzata Prystupa

ul. Ogrodowa 47
22-100 Chełm
tel. 82 564 36 32

**14) Centrum Wielospecjalistycznej Opieki Ambulatoryjnej Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej MARMED M. WIADROWSKI
Poradnia Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży**

ul. Obłowska 9,
22-100 Chełm
tel. 825639074

15) Stowarzyszenie Integracji Rodzin „Przystań”

ul Ogrodowa 46
22-100 Chełm
tel. (82) 5645 36 32

16) Stowarzyszenie Przyjaciół Dzieci „O uśmiech dziecka”

ul. Trubakowska 59
22-100 Chełm
tel. (82) 563 45 98

IV. WNIOSKI

- 1) sukcesywnie zmniejsza się liczba mieszkańców Chełma,
- 2) od 2009 r. obserwowany jest ujemny przyrost naturalny, zwiększa się ilość osób w wieku poprodukcyjnym oraz zmniejsza się udział dzieci i młodzieży (0-17 lat) w ogólnej liczbie mieszkańców miasta Chełm - „starzenie się społeczeństwa”,
- 3) liczba zgonów z przyczyn zewnętrznych - samobójstw rejestrowanych zarówno w Polsce, województwie lubelskim jak i w mieście Chełm w latach poddanych analizie utrzymuje się na podobnym poziomie,
- 4) mężczyźni zdecydowanie częściej popełniają samobójstwa,
- 5) na przestrzeni lat 2021-2024 stale zwiększa się liczba hospitalizacji na Oddziale Psychiatrycznym w Samodzielnym Publicznym Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym w Chełmie (w 2021 r. leczono 102 mieszkańców miasta Chełm, w roku 2024 było 485 pacjentów),
- 6) największą liczbę hospitalizacji w roku 2024 oprócz obserwacji medycznej i oceny przypadków podejrzanych o chorobę lub stany podobne stanowią otępienia bliżej nieokreślone następnie zaburzenia psychiczne spowodowane używaniem alkoholu,
- 7) największą liczbę spośród schorzeń leczonych w Poradni Zdrowia Psychicznego w roku 2024 stanowiły według rozpoznania zasadniczego: zaburzenia nerwicowe związane ze stresem i pod postacią somatyczną, kolejno zaburzenia organiczne i zaburzenia nastroju,
- 8) w 2024 r. w Środowiskowym Domu Samopomocy w Chełmie przebywało 46 osób,
- 9) z pomocy Ośrodka Interwencji Kryzysowej w 2024 r. skorzystało 308 osób, znajdujących się w stanach zagrażających zdrowiu psychicznemu, którym udzielono 520 porad,
- 10) Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Chełmie udziela pomocy osobom z zaburzeniami psychicznymi w wielu różnych formach,
- 11) Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności wydał w 2024 r. 138 orzeczenia o niepełnosprawności dla osób do 16 r.ż., w tym z powodu zaburzeń psychicznych ok. 2 %,
- 12) Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności wydał w 2024 r. 1225 orzeczeń o stopniu niepełnosprawności osobom powyżej 16 r.ż., z czego średnio około 12 % z powodu chorób psychicznych,

- 13)liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych jako bezrobotne w Powiatowym Urzędzie Pracy w 2024 r. wynosiła 128 osób, natomiast liczba osób niepełnosprawnych poszukujących pracy w 2024 r. wyniosła 13 osób.
- 14)wśród osób bezrobotnych niepełnosprawnych, osoby z zaburzeniami psychicznymi w roku 2024 stanowiły ok. 13 %,
- 15)liczba dzieci objętych pomocą poradni psychologiczno - pedagogicznych z powodu zaburzeń zachowania i innych trudności w roku 2024 jest niższa niż na przestrzeni lat 2021-2023.

V. WDRAŻANIE PROGRAMU

1. Cele i zadania.

Biorąc pod uwagę:

- przepisy ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego i przyjęty na jej podstawie Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023 – 2030,
- ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym i przyjęty na jej podstawie Narodowy Program Zdrowia na lata 2021 – 2025,
- wnioski wynikające z przedstawionej sytuacji epidemiologicznej dotyczącej zdrowia psychicznego mieszkańców miasta Chełm,
- doświadczenia płynące z realizacji poprzednich edycji programu,
- propozycje zadań zgłaszane przez jednostki organizacyjne Miasta Chełm proponuje się realizację niżej wymienionych zadań w celu osiągnięcia zamierzonych celów głównych i szczegółowych przedmiotowego Programu.

Cel główny	Cele szczegółowe	Zadania	Realizatorzy	Okres realizacji
Promocja zdrowia psychicznego	Promocja zdrowia psychicznego	Realizacja projektów i programów edukacyjnych, wychowawczych, interwencyjnych oraz profilaktycznych opartych na podstawach naukowych, w tym programów profilaktyki uniwersalnej, wskazującej i selektywnej	Miasto Chełm, jednostki organizacyjne Miasta Chełm, podmioty wyłonione w konkursie ofert	2026-2030
		Realizowanie szkoleń, spotkań konferencji dla przedstawicieli instytucji i organizacji działających w zakresie ochrony i promocji zdrowia, których celem będzie rozwój wiedzy oraz bieżącą wymiana doświadczeń	Miasto Chełm, jednostki organizacyjne Miasta, podmioty wyłonione w konkursie ofert	2026-2030
		Prowadzenie działań informacyjno – edukacyjnych w celu zwiększania poziomu świadomości społecznej na temat zdrowia psychicznego i profilaktyki chorób psychicznych, w tym organizacja Chełmskich Dni Zdrowia Psychicznego (strefa profilaktyki w centrum miasta)	Miasto Chełm, jednostki organizacyjne Miasta, podmioty wyłonione w konkursie ofert	2026-2030

Cel główny	Cele szczegółowe	Zadania	Realizatorzy	Okres realizacji
		oraz obchody Dnia Zdrowia Psychicznego		
	Zapobieganie zachowaniom samobójczym	Rozwijanie odpowiedzialnej polityki informacyjnej na temat zachowań samobójczych oraz czynników ryzyka i czynników chroniących z nimi związanych, stosowanie zaleceń specjalistów (np. suicydologów, specjalistów zdrowia publicznego) w opracowaniu materiałów informacyjnych i innych przekazów o charakterze medialnym	Miasto Chełm, jednostki organizacyjne Miasta Chełm, podmioty wyłonione w konkursie ofert	2026-2030
		Prowadzenie działań na rzecz upowszechniania wiedzy na temat zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży w celu wczesnego wykrywania problemów psychicznych oraz profilaktyki zachowań autoagresywnych, suicydalnych, depresji, zaburzeń nastroju, uzależnień i innych zaburzeń	Miasto Chełm, jednostki organizacyjne Miasta Chełm, podmioty wyłonione w konkursie ofert	2026-2030
		Prowadzenie działań na rzecz zdrowia psychicznego w tym ukierunkowanych na sposoby radzenia sobie ze stresem, wypaleniem zawodowym, sytuacjami kryzysowym negatywnymi myślami, emocjami, niechęcią do działania	Miasto Chełm, jednostki organizacyjne Miasta Chełm, podmioty wyłonione w konkursie ofert	2026-2030
		Opracowanie, wdrażanie i ewaluacja programów profilaktyki uniwersalnej, wskazującej i selektywnej ukierunkowanych na zapobieganie zachowaniom samobójczym, dostosowanych do potrzeb różnych populacji	Miasto Chełm, jednostki organizacyjne Miasta Chełm, podmioty wyłonione w konkursie ofert	2026-2030
		Zapewnienie dostępu do pomocy w kryzysie psychicznym przez dostęp do konsultacji za pośrednictwem narzędzi teleinformatycznych	Miasto Chełm, jednostki organizacyjne Miasta Chełm, podmioty wyłonione	2026-2030

Cel główny	Cele szczegółowe	Zadania	Realizatorzy	Okres realizacji
		(w tym telefony wsparcia i zaufania, poradnie internetowe, infolinie i linie wsparcia) dostosowanej do potrzeb osób w różnym wieku oraz rozpowszechnianie informacji na temat bezpłatnego dostępu do tych narzędzi.	w konkursie ofert	
Zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej opieki adekwatnej do ich potrzeb	Upowszechnianie środowiskowego modelu psychiatrycznej opieki zdrowotnej	Upowszechnianie różnych form środowiskowej psychiatrycznej opieki zdrowotnej, w tym rozwoju Centrów Zdrowia Psychicznego oraz rozwoju placówek psychiatrycznej opieki zdrowotnej dla dzieci i młodzieży jak również Centrów opiekuńczo – mieszkalnych	Miasto Chełm, jednostki organizacyjne Miasta Chełm	2026-2030
	Upowszechnianie zróżnicowanych form pomocy i oparcia społecznego	Poszerzanie zróżnicowania i unowocześniania pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w zakresie pomocy: bytowej, mieszkaniowej, stacjonarnej, samopomocy środowiskowej	Miasto Chełm, jednostki organizacyjne Miasta Chełm	2026-2030
		Wspieranie finansowe projektów organizacji pozarządowych służących rozwojowi form oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi	Miasto Chełm	2026-2030
		Zwiększenie udziału zagadnień pomoc osobom z zaburzeniami psychicznymi w działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Chełmie	Miasto Chełm, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Chełmie	2026-2030
	Udzielanie wsparcia psychologiczno – pedagogicznego uczniom, rodzicom i nauczycielom	Wspieranie rozwoju dzieci i młodzieży przez poradnie psychologiczne – pedagogiczne przez udzielanie dzieciom i młodzieży oraz rodzicom pomocy psychologiczno – pedagogicznej	Miasto Chełm, jednostki organizacyjne Miasta Chełm - poradnie psychologiczno – pedagogiczne	2026-2030
		Udzielanie pomocy	Miasto Chełm,	2026-2030

Cel główny	Cele szczegółowe	Zadania	Realizatorzy	Okres realizacji
		psychologiczno – jednostki pedagogicznej dzieciom i organizacyjne Miasta uczniom, z uwzględnieniem Chełm, poradnie ich zróżnicowanych potrzeb psychologiczno – edukacyjnych i rozwojowych pedagogiczne		
	Aktywizacja zawodowa osób z zaburzeniami psychicznymi	Zwiększenie dostępności rehabilitacji zawodowej, organizacja poradnictwa zawodowego i szkoleń zawodowych dla osób z niepełnosprawnościami, w tym z zaburzeniami psychicznymi	Urząd Pracy w Chełmie	2026-2030
		Prowadzenie kampanii szkoleniowo – informacyjnej adresowanej do pracowników promującej zatrudnienie osób z niepełnosprawnościami, w tym z zaburzeniami psychicznymi	Urząd Pracy w Chełmie	2026-2030
		Zwiększenie udziału zatrudnienia osób z zaburzeniami psychicznymi w działalności powiatowych urzędów pracy	Urząd Pracy w Chełmie	2026-2030
	Skoordynowanie różnych form opieki i pomocy w ramach współpracy między instytucjami i jednostkami działającymi w obszarze zdrowia psychicznego	Spotkania przedstawicieli instytucji, organizacji w celu wymiany doświadczeń, określenia potrzeb a także sformułowania kierunków działania w obszarze zdrowia psychicznego	Miasto Chełm, jednostki organizacyjne miasta Chełm, podmioty działające w obszarze zdrowia psychicznego	2026-2030
		Opracowanie i aktualizacja przewodnika informującego o dostępnych formach opieki zdrowotnej, pomocy społecznej i aktywizacji zawodowej dla osób z zaburzeniami psychicznymi z terenu miasta Chełm	Miasto Chełm, jednostki organizacyjne miasta Chełm, podmioty wyłonione w konkursie ofert	2026-2030
		Monitorowanie działań na terenie miasta Chełm dotyczących problemów zdrowia psychicznego oraz realizacji programu poprzez opracowywanie corocznej informacji z jego realizacji	Miasto Chełm,	2026-2030

Cel główny	Cele szczegółowe	Zadania	Realizatorzy	Okres realizacji
		i przedstawianie jej na posiedzeniach Komisji Rodziny, Zdrowia i Ochrony Środowiska Rady Miasta Chełm oraz na Sesji Rady Miasta Chełm		

2. Adresaci programu

Adresatami programu są wszyscy mieszkańcy miasta Chełm w każdym wieku ze szczególnym uwzględnieniem osób chorych psychicznie i osób upośledzonych umysłowo.

3. Finansowanie programu

Realizacja Programu Promocji i Ochrony Zdrowia Psychicznego w mieście Chełm na lata 2026-2030 finansowana będzie z:

- 1) budżetu miasta Chełm,
- 2) środków instytucji będących realizatorami Programu (nie będących jednostkami organizacyjnymi Miasta Chełm),
- 3) środków pozyskanych w ramach programów ministerialnych - budżet Państwa,
- 4) środków pozabudżetowych, w tym środków pozyskanych z konkursów grantowych o zasięgu ogólnopolskim.

4. Wskaźniki realizacji programu

- 1) liczba zrealizowanych projektów i programów edukacyjnych, wychowawczych, interwencyjnych oraz profilaktycznych opartych na podstawach naukowych, w tym programów profilaktyki uniwersalnej, wskazującej i selektywnej oraz liczba ich uczestników,
- 2) liczba zrealizowanych szkoleń, spotkań konferencji,
- 3) liczba zrealizowanych działań informacyjno – edukacyjnych w celu zwiększania poziomu świadomości społecznej na temat zdrowia psychicznego i profilaktyki chorób psychicznych,
- 4) liczba wspieranych projektów organizacji pozarządowych, liczba zawartych umów, liczba uczestników projektów.
- 5) liczba zrealizowanych działań przez miejskie jednostki organizacyjne oraz liczba ich uczestników.

VI. WYKAZ TABEL I WYKRESÓW

Wykresy:

<u>Wykres nr 1</u> Liczba mieszkańców Miasta Chełm w latach 2009 – 2024	7
<u>Wykres nr 2</u> Liczba urodzeń żywych w latach 2009 – 2024	8

Tabele:

<u>Tabela nr 1</u> Zgony mieszkańców Chełma wg płci w latach 2009 – 2024.....	9
<u>Tabela nr 2</u> Liczba samobójstw w województwie lubelskim i Polsce w latach 2019 – 2024.....	10
<u>Tabela nr 3</u> Liczba samobójstw w latach 2019 – 2023	10
<u>Tabela nr 4</u> Liczba hospitalizowanych z powodu zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania w Samodzielnym Publicznym Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym w Chełmie w latach 2021 - 2024	11
<u>Tabela nr 5</u> Liczba hospitalizowanych z powodu zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania w Samodzielnym Publicznym Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym w Chełmie w latach 2021 – 2024 w podziale na przyczyny (F00 – Z03).....	12
<u>Tabela nr 6.</u> Liczba pacjentów objętych pomocą Zespołu Leczenia Środowiskowego w Samodzielnym Publicznym Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym w Chełmie w latach 2021-2024.....	15
<u>Tabela nr 6</u> Liczba orzeczeń o niepełnosprawności wg przyczyny niepełnosprawności wydanych przez Powiatowy Zespół ds. Niepełnosprawności w latach 2012 – 2020.....	20
<u>Tabela nr 7.</u> Liczba pacjentów leczonych na Oddziale Dziennym Psychiatrycznym w Samodzielnym Publicznym Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym w Chełmie w latach 2021-2024.....	15
<u>Tabela nr 8.</u> Liczba mieszkańców miasta zamieszkujących Hostel dla osób z zaburzeniami psychicznymi w Samodzielnym Publicznym Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym w Chełmie w latach 2021-2024.....	16
<u>Tabela nr 9.</u> Liczba mieszkańców miasta leczonych ambulatoryjnie w Samodzielnym Publicznym Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym w Chełmie w latach 2021-2024.....	16
<u>Tabela nr 10</u> Liczba orzeczeń o niepełnosprawności wydanych mieszkańcom miasta Chełm wg przyczyny niepełnosprawności wydanych przez Powiatowy Zespół ds. Niepełnosprawności w latach 2019-2024.....	20
<u>Tabela nr 11</u> Liczba orzeczeń o stopniu niepełnosprawności wydanych mieszkańcom Miasta Chełm wg przyczyny niepełnosprawności wydanych przez Powiatowy Zespół ds. Niepełnosprawności w latach 2019-2024.....	21
<u>Tabela nr 12</u> Stan bezrobotnych niepełnosprawnych i poszukujących pracy w latach 2019-2024..	22
<u>Tabela nr13</u> Bezrobotni według rodzaju niepełnosprawności w latach 2020-2024.....	22
<u>Tabela nr 14</u> Liczba dzieci objętych Pomocą Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej Nr 1 oraz Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej Nr 2 z powodu zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania w ramach pracy psychologów, pedagogów i logopedów w latach 2021-2024.....	25

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. z 2024 r. poz. 917) ochronę zdrowia psychicznego zapewniają organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane. W tym aspekcie, zadania jednostek samorządu terytorialnego mają polegać na:

- 1) promocji zdrowia psychicznego i zapobieganiu zaburzeniom psychicznym;
- 2) zapewnieniu osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym;
- 3) kształtowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi, właściwych postaw społecznych, a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości, a także przeciwdziałaniu ich dyskryminacji.

Zadania te realizowane są poprzez działania określone w Narodowym Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023 – 2030 oraz Narodowym Programie Zdrowia na lata 2021 – 2025 przyjętych w formie rozporządzenia Rady Ministrów, a ich realizacja należy do zadań własnych samorządów województw, powiatów i gmin, Narodowego Funduszu Zdrowia oraz ministrów właściwych ze względu na charakter działań określonych w programach.

Cele i zadania zawarte w Programie Promocji i Ochrony Zdrowia Psychicznego w Mieście Chełm na lata 2026 – 2030, są zbieżne z założeniami i zadaniami Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023 – 2030 oraz Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021 – 2025.

Biorąc pod uwagę powyższe wnoszę o przyjęcie Programu Promocji i Ochrony Zdrowia Psychicznego w Mieście Chełm na lata 2026 – 2030.